

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 29.4.2009
KOM(2009) 209 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET,
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA
KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN**

**om de framsteg som har gjorts inom ramen för Europeiska gemenskapens sjunde
ramprogram för forskning**

{SEK(2009) 589}

1. INLEDNING

Den vetenskapliga forskningen ligger till grund för produktion och kunskapsutnyttjande. Den skapar idéer och lösningar till gagn för ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning, samt gör det lättare att ta itu med långsiktiga utmaningar som t.ex. klimatförändringar och åldrande befolkning. Det övergripande målet med sjunde ramprogrammet för forskning¹ är att bidra till skapandet av det europeiska forskningsområdet. Därigenom inrättas en inre marknad för forskare, vetenskapligt kunnande och teknik. På så vis höjs den vetenskapliga och tekniska kvaliteten till följd av ökad konkurrens, mer samordning av forskningsverksamhet och större fokus på viktiga samhällsutmaningar inom program och politik. Sjunde ramprogrammet är, med sina vetenskapliga och tekniska prioriteringar med inriktning på hållbar utveckling, av central betydelse för genomförandet av Lissabonstrategin, främjandet av en i Europa hållbar tillväxt i en globaliserad ekonomi och för omvandlingen av den till en dynamisk och kunskapsbaserad ekonomi med låga koldioxidutsläpp som kan reagera på samhällets behov.

De långsiktiga utmaningar vi stod inför före krisen har inte försvunnit, och Lissabonstrategins mål är mer giltiga idag än någonsin tidigare. Det är dags att öka, inte minska, utgifterna för forskning och innovation, både för att ta itu med dessa utmaningar och för att lägga grunden för en återhämtning.

I denna rapport görs en bedömning av de framsteg som har gjorts med genomförandet av sjunde ramprogrammet, och av vad som är kvar att göra för att ursprungsmålen ska kunna uppfyllas fullt ut. Med rapporten uppfylls ett rättsligt åtagande i beslutet för sjunde ramprogrammet (EG)², och den ger en grund för 2010 års interimsvärdering av programmet³. Det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionen innehåller fler detaljerade uppgifter om de ämnen som behandlas.

2. INLEDNINGEN AV EN AMBITIÖS OCH SAMMANSATT STRÄVAN

Sjunde ramprogrammets storlek och omfattning är mycket mer betydande än för det förra sjätte ramprogrammet. I det förenas kontinuitet och nyheter. Välbeprövade delar av sjätte ramprogrammet fortsätter, t.ex. Marie Curie-stipendierna, stödet till verksamhet inom europeisk forskningsinfrastruktur och Euratom, samt finansieringen av Gemensamma forskningscentrumet (GFC) som tillhandahåller stabilt och oberoende vetenskapligt och tekniskt stöd till grund för EU:s politik. Samtidigt införs nyheter och radikala innovationer genom sjunde ramprogrammet, både vad gäller innehåll och genomförande, vilket kräver förenkling och ändrad förvaltning.

Uppgifterna för 2007 och 2008 tyder på en bra start för sjunde ramprogrammet:

¹ Två sjunde ramprogram (EG och Euratom – tillsammans kallade "sjunde ramprogrammet") inleddes under 2007. För information om sjunde ramprogrammets mål och struktur samt om genomförandet hittills, se t.ex. årsrapporterna för 2007 och 2008: <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=reports>.

² Artikel 7.2, EUT L 412, 30.12.2006, s. 1.

³ Till grund för denna rapport ligger bl.a. Europeiska rådgivande forskningskommitténs yttrande av den 19 februari 2009 som återges i bilaga till arbetsdokumentet.

- Reaktionerna från forskarsamhället på ansökningsomgångarna visar att det finns en stark efterfrågan på gemenskapsforskning. Nästan 36 000 förslag har mottagits, och över 5 500 förslag har valts ut för finansiering. Deltagarandelen är 21,7 % totalt sett, med hänsyn till ansökningsförfaranden med två steg.
- Utvärderingsförfarandets kvalitet bekräftas – 91 % av utvärderarna hävdar att utvärderingsförfarandets kvalitet var lika bra eller bättre än de nationella utvärderingar som de deltog i.

Den nya taktiken i sjunde ramprogrammet ser ut att löna sig:

- Det är uppenbart att Europeiska forskningsrådet är en framgång med tanke på de över 11 000 förslag som inkom vid den första ansökningsomgången. Till följd av de första ansökningsomgångarna för EFR:s startbidrag och EFR:s bidrag till avancerad forskning har mer än 500 projekt för spetsforskning redan påbörjats inom ansedda forskningsinstitutioner över hela Europa.
- Följande fem storskaliga offentlig-privata partnerskap – gemensamma teknikinitiativ – har upprättats, vart och ett som en oberoende juridisk person i enlighet med artikel 171 i EG-fördraget: Innovativa läkemedel (IMI), inbyggda datasystem (Artemis), Clean Sky, nanoelektronik (Eniac) och det gemensamma teknikinitiativet för bränsleceller och väte (FCH). Inom Artemis och Eniac påbörjades projekt i samband med de första ansökningsomgångarna för dessa initiativ; de andra ansökningsomgångarna har precis utlysts. Inom de övriga gemensamma teknikinitiativen har de första ansökningsomgångarna inletts. Utvärdering och urval av de första projekten pågår.
- Efterfrågan när det gäller den nya finansieringsfaciliteten med riskdelning har varit stor sedan den lanserades i juni 2007, med 30 godkända ärenden och ett värde på godkända lån på 2 miljoner euro i början av 2009.
- Två organ – genomförandeorganet för forskning och EFR:s genomförandeorgan – har inrättats i syfte att se till att en växande budget för sjunde ramprogrammet kan förvaltas effektivt utan någon direkt ökning av kommissionens personal.
- Framsteg har gjorts för att förenkla deltagandet i sjunde ramprogrammet. En ny garantifond har medfört att de flesta förhandskontroller av finansiell hållbarhet har blivit irrelevanta. Med ett enda registreringssystem räcker det med att lämna in rättsliga dokument en enda gång, och antalet revisionsintyg och förhandskontroller av finansiell kapacitet är tio gånger färre än under sjätte ramprogrammet.

Vissa aspekter bör uppmärksammas och övervägas ytterligare:

- Den justerade totala andelen små och medelstora företags deltagande i utvalda förslag under de särskilda programmen *Samarbete* och *Kapacitet* är omkring 11 % av det begärda gemenskapsstödet.
- För de flesta nya medlemsstater ligger deltagandet i sjunde ramprogrammet under genomsnittet. Detta uppvägs av högre finansiella bidrag. Deltagare från EU-12 fick nästan 5 % av de bidrag som totalt begärdes genom sjunde ramprogrammet, jämfört med 2,8 % för EU-12 av de totala FoU-utgifterna för EU-27 internt.

3. FRAMSTEG MOT ATT UPPNÅ SJUNDE RAMPROGRAMMETS MÅL

3.1 Att förverkliga det europeiska forskningsområdet

I december 2008 antog medlemsstaterna sin gemensamma vision för det europeiska forskningsområdet 2020⁴. Genom "Ljubljanaprocessen" åtog de sig att samarbeta för att förverkliga denna vision, genom ömsesidigt partnerskap och med kommissionen. Visionen för det europeiska forskningsområdet innebär att rätt förutsättningar och incitament skapas för forskning med hög genomslagskraft och investeringar i FoU, där europeiskt mervärde tillförs genom att sund konkurrens främjas för spetsforskningskompetens, särskilt mellan forskare. Det gör att forskare, vetenskaplig kunskap och teknik kan cirkulera fritt ("den femte friheten"), samtidigt som samordning mellan forskningsfinansiärer och samarbete mellan industrin och den akademiska världen främjas.

Sjunde ramprogrammet fungerar som katalysator i strävandena mot att förverkliga det europeiska forskningsområdet genom följande fyra särskilda program, vart och ett med sitt särskilda syfte:

Samarbete: Ge EU ledningen på viktiga vetenskapliga och tekniska områden genom stöd till FoU-samarbete och öppen innovation

De instrument för forskningssamverkan som programmet *Samarbete* tillhandahåller gör det möjligt för industrin och den akademiska världen att samverka i en miljö för "öppen innovation", och bidrar därmed till den fria rörligheten av kunskap och teknik. Det europeiska mervärdet och de strukturerande effekterna med avseende på det europeiska forskningsområdet är avgörande kriterier vid valet av prioriterade ämnen, oavsett instrumentets storlek och omfattning. Medan FoU-projekt av mindre skala kan vara till gagn för enskilda forskarlag eller särskilda politiska behov bekräftas genom sjunde ramprogrammet behovet av ett mer strategiskt angreppssätt för vetenskaplig och teknisk ledning och för det europeiska forskningsområdets struktur. Därmed sker en övergång till större program och strategiska initiativ med större omfattning och kritisk massa – gemensamma teknikinitiativ och offentlig-privata partnerskap, så kallade artikel 169-initiativ, där EU får möjlighet att delta i FoU-program som genomförs tillsammans med medlemsstaterna.

Med de gemensamma teknikinitiativen inlemmas ett innovativt angreppssätt i de offentlig-privata partnerskapen, men arbetet med att få dem etablerade som "gemenskapsorgan" har varit långdraget och omständligt. Det är för tidigt att säga om de gemensamma teknikinitiativen kommer att få de förväntade effekterna när det gäller att öka EU:s tekniska ledning på viktiga områden, men de verkar lovande när det gäller att mobilisera investeringar i forskning i EU, inom en mer förenklad ram, i framtiden. Tre nya artikel 169-initiativ lanserades inom ramen för sjunde ramprogrammet – it-stöd i hemmet, Eurostars⁵ och Europeiska forskningsprogrammet för metrologi. Med tanke på erfarenheterna från sjätte ramprogrammets första artikel 169-initiativ, Partnerskapet mellan Europa och utvecklingsländerna inom området klinisk prövning (EDCTP), och på grundval av ERA-NET, har sådana gemensamma ansträngningar mellan nationella program bevisat sitt värde, även med tanke på eventuella framtida initiativ för att genomföra program gemensamt.

⁴ Vision 2020 för det europeiska forskningsområdet, antagen av rådet (konkurrens) den 2 december 2008, se dok. 16767/08.

⁵ Bonus-förslaget ska läggas fram före slutet av 2009.

Idéer: Stimulera kreativitet och excellens inom europeisk forskning

Europeiska forskningsrådet har blivit ett mycket synligt och inflytelserikt inslag inom det europeiska forskningsområdet. Med en budget på omkring 7,5 miljarder euro under sju år kan det erbjuda stabilt stöd till spetsforskning i Europa, och en kritisk massa som endast kan uppnås på EU-nivå. Som ett erkännande av de fördelar som konkurrens på europeisk nivå innebär har ett antal av EU:s medlemsstater redan beslutat att bevilja nationella bidrag till högpresterande som under EFR:s utvärderingsförfarande inte beviljades något bidrag.

Kärnan i insatsen har bl.a. varit upprättandet av det oberoende vetenskapliga rådet som består av framstående vetenskapsmän. Det har på egen hand utformat den vetenskapliga strategin för spetsforskning i Europa och, tillsammans med kommissionen, inrättat strukturer och mekanismer för genomförande av system med forskardrivna bidrag på alla forskningsområden, enbart baserade på excellenskriteriet.

Även om man har klarat av de utmaningar som genomförandet av en institutionell insats av den omfattningen innebär finns det inget utrymme för självbelåtenhet. Under 2009 måste övergången av genomförandestrukturen till EFR:s genomförandeorgan slutföras. Vid en oberoende översyn av EFR bör man på ett objektivt sätt undersöka omfattningen av denna uppenbara tidiga framgång och bidra till att kartlägga vidare förbättringar. Detta bör bidra till att EFR behåller sin roll som en av de viktigaste aktörerna i ett verkligt europeiskt forskningsområde.

Människor: Stärka den mänskliga potentialen inom europeisk forskning genom kompetensrörlighet

Antalet sökande vid de första ansökningsomgångarna visar att Marie Curie-stipendierna, som erbjuds genom programmet *Människor*, är lika attraktiva som någonsin tidigare, och bidrar till en balanserad kompetensrörlighet, både på europeisk och global nivå, och till att en högkvalitativ och rörlig europeisk arbetskraft inom FoU utvecklas. Utnyttjandet av stipendier för industrin och den akademiska världen skulle emellertid kunna förbättras genom att informera industrin och de små och medelstora företagen bättre om möjligheterna.

Kapacitet: Öka kapaciteten för forskning och innovation i Europa

När det gäller åtgärderna inom ramen för programmet *Kapacitet* är efterfrågan mycket stor, framför allt för stöd till forskning till små och medelstora företag och sammanslutningar av sådana företag.

De begränsande faktorerna för genomförandet av 44 prioriterade infrastrukturprojekt av strategiskt europeiskt intresse, identifierade av det europeiska strategiska forumet för forskningsinfrastruktur (ESFRI), är brist på resurser på gemenskapsnivå och nationell nivå samt otillräcklig integrering med andra finansiella instrument (EIB, strukturfonderna). Antagandet av en ny rättslig ram för europeisk forskningsinfrastruktur bör ge ett ytterligare uppsving och trygga den finansiella planeringen. Genom det mest avancerade internationella nätet i världen, Geant, har en innovativ teknik för hybridnät och en rad användarinriktade tjänster genomförts, vilket har skapat förutsättningar för forskningssamverkan på global nivå. Tillsammans med Geant ger e-infrastrukturen EGEE (Enabling Grids for E-Service) forskare tillgång till dataresurser över hela världen.

Verksamheterna *Forskningspotential* och *Kunskapsregioner* tillför värde genom att utveckla vetenskaplig kapacitet i regioner, framför allt i konvergensregionerna, men verkar inte ha en tillräcklig budget för att åstadkomma någon större effekt, i synnerhet i de nya medlemsstaterna. Bättre och mer målinriktat utnyttjande av strukturfonderna, där en budget av ungefär samma storlek som för sjunde ramprogrammet har avsatts för forskning och innovation under 2007–2013, skulle tillsammans med sjunde ramprogrammets mål och instrument kunna åstadkomma mycket mer för att höja nivån på den vetenskapliga och tekniska kompetensen över hela EU.

Insatserna för att bygga ett partnerskap på europeisk nivå mellan forskning och samhälle har förstärkts. Ett nytt bidragssystem gör det möjligt för det civila samhällets organisationer att delta i sjunde ramprogrammet, och genom olika samhällsprogram utvecklas forskningsagendor i frågor som t.ex. stadsområden med social sammanhållning.

I samband med det europeiska forskningsområdet bidrar sjunde ramprogrammet till utvecklingen av en mer konsekvent och samordnad forskningspolitik i Europa genom stöd till den öppna samordningsmetoden och till utvecklingen av partnerskap inom det europeiska forskningsområdet inom ramen för Ljubljana-processen.

3.2 Att bidra till en hållbar utveckling

Ett av huvudmålen med sjunde ramprogrammet är att bidra till hållbar utveckling. Det svarar mot industrins och samhällets behov och ska, i överensstämmelse med annan politik och andra instrument, leda till en kunskapsbaserad ekonomi med låga koldioxidutsläpp.

Att reagera på tvärvetenskapliga utmaningar, samhällsbehov och politiska prioriteringar...

Sjunde ramprogrammet är starkt fokuserat på samhällsutmaningar och på att följa gemenskapens politiska prioriteringar. Detta ledde under sjunde ramprogrammets två första år till att 44 % av budgeten för programmet *Samarbete* avsattes för tvärvetenskaplig forskning till stöd för den förnyade **strategin för hållbar utveckling**, framför allt genom temana miljö, energi och livsmedel, jordbruk och bioteknik, och inbegripet de gemensamma teknikinitiativen Clean Sky samt väte och bränsleceller som viktiga delar.

Sjunde ramprogrammet spelar en viktig roll när det gäller att ta itu med **utmaningar på miljöområdet**, i synnerhet i samband med paketet om klimatsatser och förnybar energi. Detta inbegriper frågor som t.ex. biologisk mångfald, katastrofbegränsning och jordobservation.

Till följd av de utmaningar som området **hälsa och demografiska förändringar** medför har stöd utgått från sjunde ramprogrammet till förmån för utvecklingen av nya verktyg och tjänster för hantering av medicinsk kunskap och för nya metoder för tillhandahållande av hälsovård, i synnerhet genom programmet *Hälsa* (och då framföra allt det gemensamma teknikinitiativet för innovativa läkemedel), programmet för IKT på hälsoområdet, marknadsinitiativet för e-hälsa, programmet för it-stöd i hemmet och IKT för förbättrade villkor för äldre.

Sjunde ramprogrammets insatser för hantering av **utmaningar på säkerhetsområdet** har ökat avsevärt. Exempel på det är finansieringen av initiativ när det gäller bioterrorism, både för utveckling av teknik för att reagera på incidenter, och för förståelse av den psykologiska

dimensionen och beredskapen som är viktiga delar i hanteringen av den förebyggande verksamheten, krishanteringen och hanteringen efter krisen.

Sjunde ramprogrammet tar itu med **tvärvetenskapliga utmaningar** som sträcker sig över områden som t.ex. miljö, energi, transport och bioteknik, t.ex. genom lanseringen av en temaövergripande ansökningsomgång för förslag om bioraffinaderier⁶, och genom hjälp för upprättande och genomförande av en europeisk strategi för havs- och sjöfartsforskning. Rent teknisk forskning kompletteras med ansträngningar för bättre förståelse av de bakomliggande faktorer som påverkar samhällsutvecklingen och den ekonomiska utvecklingen i Europa. Stöd till samhällsvetenskap och humaniora ger underlag för utveckling av nya politiska alternativ (som t.ex. i samband med finanskrisen nyligen).

Att förena krafterna, slå samman resurserna och utveckla gemensamma strategier genom **”gemensam programplanering”** betraktas som en väg framåt för en effektivare hantering av större samhällsutmaningar. Den strategiska EU-planen för energiteknik kan användas som modell för processer och verktyg för att på ett effektivare sätt engagera regeringar, industrin och forskarsamhället, genom en styrgrupp med medlemsstater, europeiska industriinitiativ respektive inrättandet av en europeisk allians för energiforskning, samtliga baserade på en sammanhängande strategisk europeisk forskningsagenda.

...och samtidigt hantera behoven hos den reala ekonomin...

Med sjunde ramprogrammet bekräftas beredskapen att tillmötesgå industrins behov, i synnerhet genom samarbetet med europeiska teknikplattformar. De 36 befintliga europeiska teknikplattformarna bidrar till att samordna och kanalisera FoU-insatserna, framför allt inom de temaområden som har högt deltagande från industrin som t.ex. IKT, nanoteknik, energi, transport och rymdforskning. Genom samarbete med medlemsstaterna och via nationella teknikplattformar skapar de europeiska teknikplattformarna en strukturerande effekt som sträcker sig långt utanför ramprogrammet⁷. I vissa fall har de lett till gemensamma teknikinitiativ.

Utvecklingen mot målet på 15 % för små och medelstora företags deltagande har varit under förväntan. Om skräddarsydda stödprogram för små och medelstora företag, t.ex. det nya Eurostarsinitiativet för forskningsintensiva små och medelstora företag, eventuellt blir mer attraktiva förtjänar nyttan med mål och med de befintliga instrumenten för små och medelstora företag att analyseras och övervägas ytterligare.

Det har funnits en stark efterfrågan från industrin, framför allt från medelstora företag, på den nya finansieringsfaciliteten med riskdelning som finansierades gemensamt av sjunde ramprogrammet och Europeiska investeringsbanken, och som tillhandahöll lån för FoU-investeringar med hög risk. Lånetransaktionerna avser i nuläget energi, IKT, biovetenskap och fordonsföretag i 14 europeiska länder, och kommer att öka ytterligare under 2009.

... och till fullo utnyttja EU:s FoU-potential genom optimerad sammanhållning och synergi mellan politiska strategier och instrument

Mot bakgrund av de konkurrerande prioriteringarna är det viktigare än någonsin att gemenskapsforskningens värde betonas för att EU:s mål med hållbar tillväxt och

⁶ EUT 2008/C 226/06.

⁷ <ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/technology-platforms/docs/evaluation-etps.pdf>.

sysselsättning ska kunna uppnås. EU:s forskningspotential kan emellertid bara utnyttjas fullt ut genom förbättrad sammanhållning och samordning mellan politiska strategier och instrument avseende forskning, innovation och utbildning, både på nationell nivå och på EU-nivå, och framför allt mellan gemenskapens finansieringsinstrument, t.ex. programmet för konkurrenskraft och innovation, programmen för utbildning och livslångt lärande samt strukturfonderna. Denna samordning bör ske både under utformningen och under genomförandet av dem.

Europa ligger fortfarande efter när det gäller att omvandla kunskap och forskningsresultat till innovativa produkter och tjänster. Hindren för den fria rörligheten av kunskap och teknik samt av produkterna med detta inbyggt måste undanröjas. Åtgärder på efterfrågesidan, t.ex. standardisering, offentlig upphandling och reglering, kan dessutom bidra till utvecklingen av marknader för innovativa produkter som tillmötesgår samhällets behov (pionjärmarknader)⁸.

Att balansera behovet av kortsiktiga insatser för ökad efterfrågan och ”smarta” FoU-investeringar som stärker Europas övergång till en kunskapsbaserad ekonomi med låga koldioxidutsläpp är även fortsättningsvis en utmaning, framför allt under den nuvarande krisen. Detta betonas i samband med den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa⁹ – att investera i energieffektivitet för att skapa sysselsättning och spara energi, ren teknik för att öka t.ex. bygg- och fordonsindustrins möjligheter på framtidens utsläppsnåla marknader, och infrastruktur och sammanlänkning för att främja effektivitet och innovation.

3.3 Att öppna EU-forskningen för omvärlden

Stora globala utmaningar som t.ex. klimatförändring, fattigdom, infektionssjukdomar, energihot, tillgång på mat och vatten samt människors trygghet belyser behovet av ett effektivt **internationellt forskningssamarbete**. Sjunde ramprogrammet syftar till att stödja gemensam forskningsverksamhet på områden av gemensamt intresse som är till nytta både för EU och för tredjeländer genom en rad olika nya arrangemang, t.ex. särskilda internationella samarbetsåtgärder, riktade öppna ansökningsomgångar, partnersamverkan kring projekt och samordnade ansökningsomgångar på programnivå. Verksamheten för internationellt samarbete är således bättre integrerad i programmet i sin helhet och behandlas inte längre separat.

I den nyligen utvecklade europeiska strategiska ramen för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete betonas behovet av starkare partnerskap mellan medlemsstaterna och gemenskapen om vi ska kunna bidra effektivt till stabilitet, säkerhet och välbefinnande i världen. Genom ramen blir det lättare att öppna det europeiska forskningsområdet för omvärlden. Det görs genom att integrera EU:s grannar i det europeiska forskningsområdet genom anslutning till sjunde ramprogrammet, främja samarbete med viktiga tredjeländer genom geografisk och tematisk inriktning, och genom att förbättra ramvillkoren för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete när det gäller t.ex. global forskningsinfrastruktur, rörligheten för forskare, ömsesidig tillgång till forskningsprogram och immateriella rättigheter.

Vetenskap och teknik ger många lösningar för fattigdomsminskning och samhällsekonomisk utveckling i Afrika. Afrika–EU-partnerskapet om vetenskap, informationssamhället och

⁸ KOM(2009) 116: En strategi för europeisk forskning, utveckling och innovation inom området informations- och kommunikationsteknik: Höjda insatser.

⁹ KOM(2008) 800: En ekonomisk återhämtningsplan för Europa.

rymden¹⁰ lägger grunden för en kombinerad av anslag för utveckling och forskning från Europa och nationella källor kring projekt som uppfyller de behov som kartlagts av Afrikanska unionen och dess medlemsstater.

Den **internationella termonukleära experimentreaktorn** (Iter) är ett viktigt steg mot att kunna bevisa att ren energi i stora mängder kan tillhandahållas på ett hållbart sätt genom teknik för kärnfusion. Eftersom det är ett unikt och sannerligen globalt samverkansprojekt är det också ett omfattande och utmanande testfall för utformning, förvaltning och finansiering av internationell storskalig vetenskaplig infrastruktur.

3.4 Bättre förvaltning, kontroll och förenkling

De grundläggande förvaltningsmålen för sjunde ramprogrammet måste vara att för varje investerad euro maximera forskningens genomslagskraft (prestanda), att se till att finansieringen av forskningen sker enligt reglerna (lagenlighet), och att se till att de finansiella konsekvenserna av felaktigheter minimeras (korrigering). Även om de inte är ömsesidigt uteslutande så måste man kompromissa mellan dessa mål. Att skapa rätt balans mellan dem och mellan de begränsade resurser som har avsatts för varje mål är avgörande för att programmet ska bli lyckat.

Att programmet genomförs ordentligt garanteras genom att ansökningsomgångarna sker under full konkurrens och utvärderas på ett oberoende och vetenskapligt sätt. Processer, förfaranden och verktyg för förvaltningen måste vara enkla och effektiva för att man ska kunna se till att gemenskapens medel investeras på ett ansvarsfullt sätt och att administrativa bördor ska kunna undvikas. Utöver de prestationer som räknas upp i avsnitt 2 finns följande uppenbara tecken på framsteg mot förenkling:

- Ersättningen av kostnader förenklas genom ett gradvist införande av schablonbelopp och klumpsummor, och rapporteringen av faktiska kostnader behålls i de fall stödmottagarna anser att detta är enklare.
- Metoder för genomsnittliga personalkostnader införs gradvis. Detta är ett mycket viktigt steg eftersom personalkostnaderna fortfarande är den största felkällan. Det är emellertid bara ett begränsat antal stödmottagare som under en första pilotfas kommer att kunna använda dem.
- Dokumentation har effektiviserats och harmoniserats i hela programmet, och nya elektroniska verktyg underlättar förhandlingen om kontrakt.
- Rapporteringsfrekvensen har sänkts, och ett webbaserat system för insamling av finansiella rapporter har införts.
- Tydliga skriftliga riktlinjer och en hjälptelefon finns för att stödmottagarna ska kunna undvika de vanligaste felen.

Men förenklingen kan endast ske inom givna rättsliga ramar, framför allt gemenskapens budgetförordning och reglerna för deltagande och spridning. Eftersom kommissionen inte själv kan ändra dessa regler är kommissionens insatser som beskrivs ovan inriktade på att

¹⁰ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/EAS2007_action_plan_science_en.pdf.

undanröja administrativa hinder, effektivisera förfaranden och tillhandahålla tydliga riktlinjer. Dessa allt fler ändringar går förvisso åt rätt håll, men man inser mer och mer att verklig och konkret förenkling kräver att reglerna ändras¹¹, samtidigt som transaktionsfelen hålls på en acceptabel nivå. Detta innebär följande:

- Alla berörda aktörer bör enas om vilken balans som är lämplig mellan ansvarighet och risktagande. Europeiska rådgivande forskningskommittén har uppmanat Europaparlamentet och rådet att skapa utrymme för ett risktolerant och förtroendebaserat tillvägagångssätt för forskningsfinansiering. I meddelandet "Mot en samsyn på begreppet acceptabel risk"¹² föreslår kommissionen meningsutbyten mellan institutionerna i frågan. Kommissionen har för avsikt att före 2010 lägga fram en ingående analys av acceptabla risker, bland annat för det forskningspolitiska området, om budgetmyndigheten ställer sig positiv till detta.
- De lagstiftande myndigheterna bör göra en omfattande översyn av gemenskapens finansieringsregler med avseende på ramprogrammen i framtiden. Det bör bana väg för ökad tydlighet och färre bördor, men också för effektivitet hos de nya instrumenten, vilket utgör grunden för ett mer strategiskt förhållningssätt till förvaltningen av forskningsprogram.

Kommissionen kommer att lägga fram ett meddelande 2010. Det blir då tillfälle att överväga dessa frågor.

EU:s forskningsagenda blir alltmer inriktad mot att uppnå politiska mål avseende bredare ekonomiska, samhälleliga och miljömässiga utmaningar. Alternativ till direktförvaltning bör därför övervägas i syfte att öka hävstångseffekten och den strukturerande kraften hos EU:s forskningspolitik och åtföljande finansiering till stöd för EU:s övergripande politiska mål. De två organ som inrättats för att genomföra delar av sjunde ramprogrammet – genomförandeorganet för forskning och EFR:s genomförandeorgan – har gjort det möjligt att förvalta den ökade budgeten för sjunde ramprogrammet på ett effektivt sätt utan någon direkt ökning av kommissionens personalstyrka. De kommer under 2009 att fullfölja sina förpliktelser fullt ut. Utvärderingen av dessa organ kommer att bidra till att driften av dem optimeras ytterligare, i syfte att skapa förutsättningar för hantering av mycket större forskningsbudgetar, samtidigt som förvaltningen av projekt och finansiering separeras från det politiska beslutsfattandet. Större vikt kan också behöva fästas vid metoder för att öka det finansiella stödets strukturerande effekter i partnerskap med berörda parter och medlemsstater, som t.ex. i fallet med gemensamma teknikinitiativ och investeringar enligt artikel 169.

4. SLUTSATSER

Sjunde ramprogrammet anpassas för att EU ska kunna uppfylla målen som innebär att en kunskapsbaserad ekonomi med låga koldioxidutsläpp skapas. Avsikten är att öka hävstångseffekten på offentliga och privata FoU-investeringar och att diversifiera instrumenten i syfte att maximera det europeiska mervärdet.

¹¹ Rapport om utvärdering i efterhand av sjätte ramprogrammet:
http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/fp6_evaluation_final_report_en.pdf.

¹² KOM(2008) 866.

Sjunde ramprogrammet förblir ett nyckelinstrument för främjandet av vetenskaplig kompetens och teknisk utveckling. Det överensstämmer med EU:s politiska prioriteringar och uppfyller industrins och samhällets behov. Den i nuläget ogynnsamma ekonomiska situationen belyser programmets betydelse ytterligare. Sjunde ramprogrammet bidrar till fortsatta forskningsinsatser, både privata och offentliga, vilket exemplifieras av de offentlig-privata partnerskapsinitiativen för miljövänliga bilar, energieffektivitet i byggnader och fabriker för framtiden som lanserats som en del av den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa.

För råd om hur sjunde ramprogrammet ska kunna förbättras ytterligare och eventuellt ändras kommer kommissionen att vända sig till en oberoende expertgrupp som kommer att göra en **interimsutvärdering av sjunde ramprogrammet**. Gruppens mandat bör godkännas under hösten 2009, och utvärderingen ska vara klar under hösten 2010.

Den analys och de specifika frågor som behandlas i detta meddelande och i det åtföljande arbetsdokumentet ger en grund för den kommande interimsutvärderingen och för fortsatta diskussioner i rådet, Europaparlamentet och med berörda parter. Dessa bör omfatta följande nyckelfrågor:

- Hur kan genomslagskraften förbättras hos sjunde ramprogrammet och framtida ramprogram när det gäller att forma det europeiska forskningsområdet?
- Är de nya åtgärderna (EFR, gemensamma teknikinitiativ, artikel 169, finansieringsfaciliteten med riskdelning) ändamålsenliga i fråga om att uppnå de avsedda målen med dem?
- Hur kan effekterna och mervärdet av forskningssamverkan som spänner över vetenskapliga discipliner, industriella sektorer och politiska områden förbättras ytterligare så att stora samhällsutmaningar kan hanteras på ett bättre sätt?
- Har sjunde ramprogrammet en tillfredsställande roll när det gäller att sätta Europa på den globala kartan för vetenskap och teknik?
- I vilken utsträckning har förenklingsåtgärderna varit effektiva? Kommer ytterligare åtgärder att leda till önskade resultat, eller måste vi överväga radikalt nya angreppssätt?

Resultaten av interimsutvärderingen kommer inte bara att vara av relevans för en eventuell revidering av sjunde ramprogrammet, utan också ha stark inverkan på kommande debatter om EU:s framtida budgetramar, Lissabonstrategin efter 2010 och nästa ramprogram.